

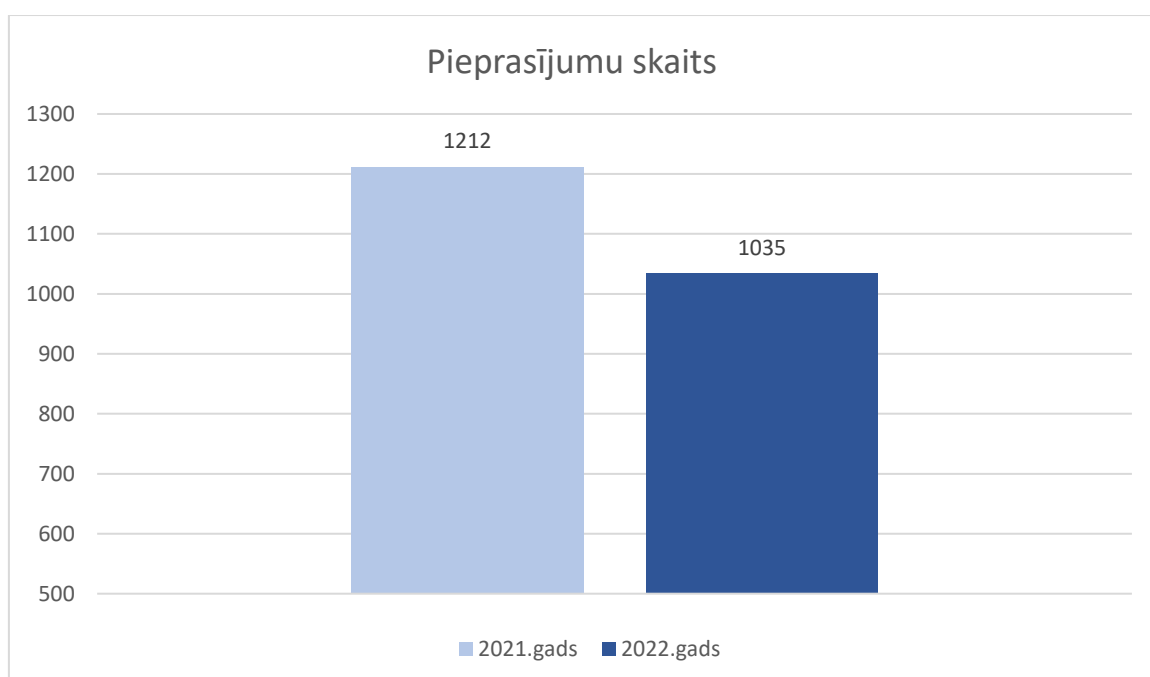
VALSTS NODROŠINĀTĀ JURIDISKĀ PALĪDZĪBA 2022.GADA DARBĪBAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajam, viena no Juridiskās palīdzības administrācijas (turpmāk – JPA) funkcijām ir apsaimniekot valsts budžeta līdzekļus, kas paredzēti juridiskās palīdzības nodrošināšanai. Lai īstenotu šo funkciju, JPA atbilstoši kompetencei slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar personām, kuras saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumu var būt par juridiskās palīdzības sniedzējiem un norīko tos juridiskās palīdzības sniegšanai, trūcīgām un maznodrošinātām personām, vai personām, kuras pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimību, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā. JPA par sniegto juridisko palīdzību veic juridiskās palīdzības sniedzējiem apmaksu (tai skaitā zvērinātiem advokātiem, kuri sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma).

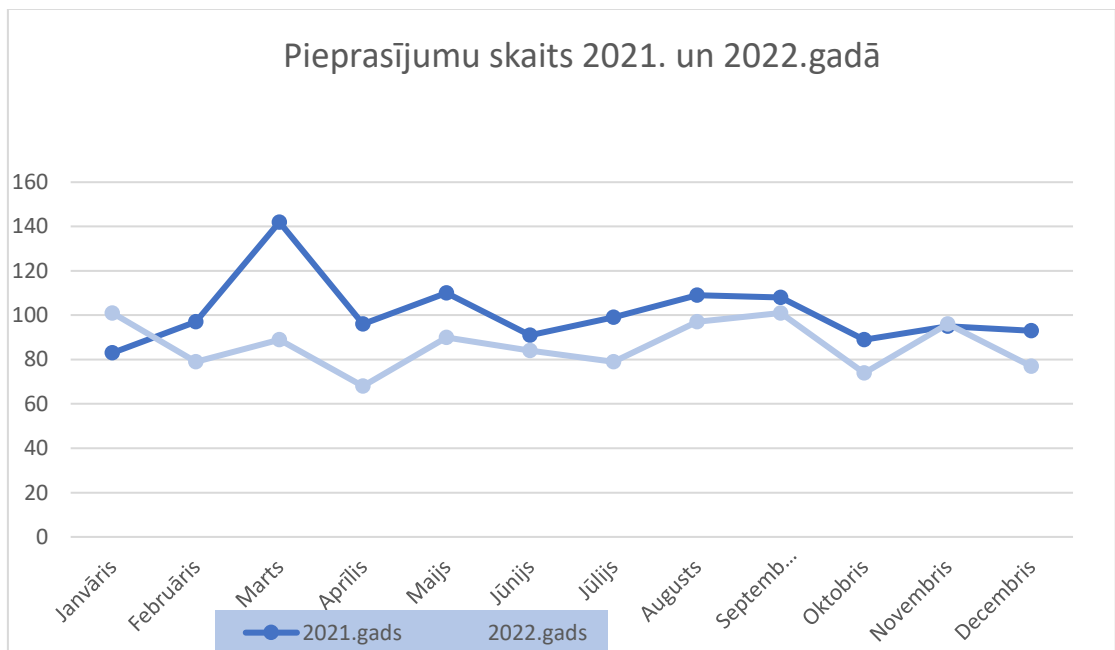
JPA ir apkopojusi un publisko 2022.gada darbības rezultātīvos rādītājus par valsts nodrošināto juridisko palīdzību.

I. Juridiskās palīdzības nodrošināšana

JPA 2022.gadā kopumā saņemti 1035 iesniegumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam (turpmāk – pieprasījums), kas ir par 14,6% mazāk nekā 2021.gadā.

Izvērtējot datus par personām, kurām ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas personas statuss, var secināt, ka arī šogad var novērot nenozīmīgu tendenci šim personu skaitam pieaugt¹. Salīdzinot un vērtējot pieprasījumu skaitu pa mēnešiem, var novērot, ka to skaits, kas ir iesniegts JPA 2022.gadā, ir vienveidīgs - nav izteiktu mēnešu, kuros būtu ievērojami lielāks pieprasījumu skaita palielinājums vai samazinājums. Arī maznodrošinātu un trūcīgu personu skaitu vērtējot pa mēnešiem, var secināt, ka 2022.gadā tas nav ar būtiskiem kāpumiem vai kritumiem, un tas korelē ar JPA iesniegto pieprasījumu skaitu. Lielākais pieprasījumu skaits saņemts janvārī un septembrī. Var saskatīt likumsakarības aprīļa, maija un jūnija mēnešu pieprasījumu samazinājumam, jo šajos mēnešos bija attiecīgi mazāks skaits personu, kurām bija piešķirts maznodrošinātas vai trūcīgas personas statuss². Jāuzsver, lai arī 2022.gadā ir mazāks pieprasījumu skaits, procentuāli pieņemto labvēlīgo lēmumu skaits pret saņemto pieprasījumu skaitu ir nedaudz audzis. Ja 2021.gadā pieņemto labvēlīgo lēmumu skaits pret saņemtajiem pieprasījumiem bija 71,2%, tad 2022.gadā tie ir 72,8%. Tas nozīmē, ka veiksmīgi tiek nodrošināti attālinātie klientu apkalpošanas risinājumi, pa JPA bezmaksas informatīvo tālruni tiek sniegta kvalitatīva, izsmeļoša un pietiekama informācija, lai persona rezultatīvi varētu aizpildīt un iesniegt pieprasījumu JPA (tai skaitā e-vidē).

Iedzīvotāji turpina aktīvi izmantot JPA bezmaksas informatīvo tālruni 80001801, lai noskaidrotu jautājumus gan par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām,

¹ Labklājības ministrija. Statistika sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā. Mēneša dati 2022.gadā. Pašvaldību informācija par sociālo palīdzību un LM aprēķini. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/media/21321/download?attachment>

² Turpat.

gan par valsts kompensācijas cietušajiem saņemšanas iespējām un citos jautājumos. Pārskata periodā saņemti 5398 zvani, bet 2021.gadā tika saņemti 5627 zvani.

Pārskata periodā tika pieņemti 1109 lēmumi, kas ir par 11,9% mazāk nekā 2021.gadā:

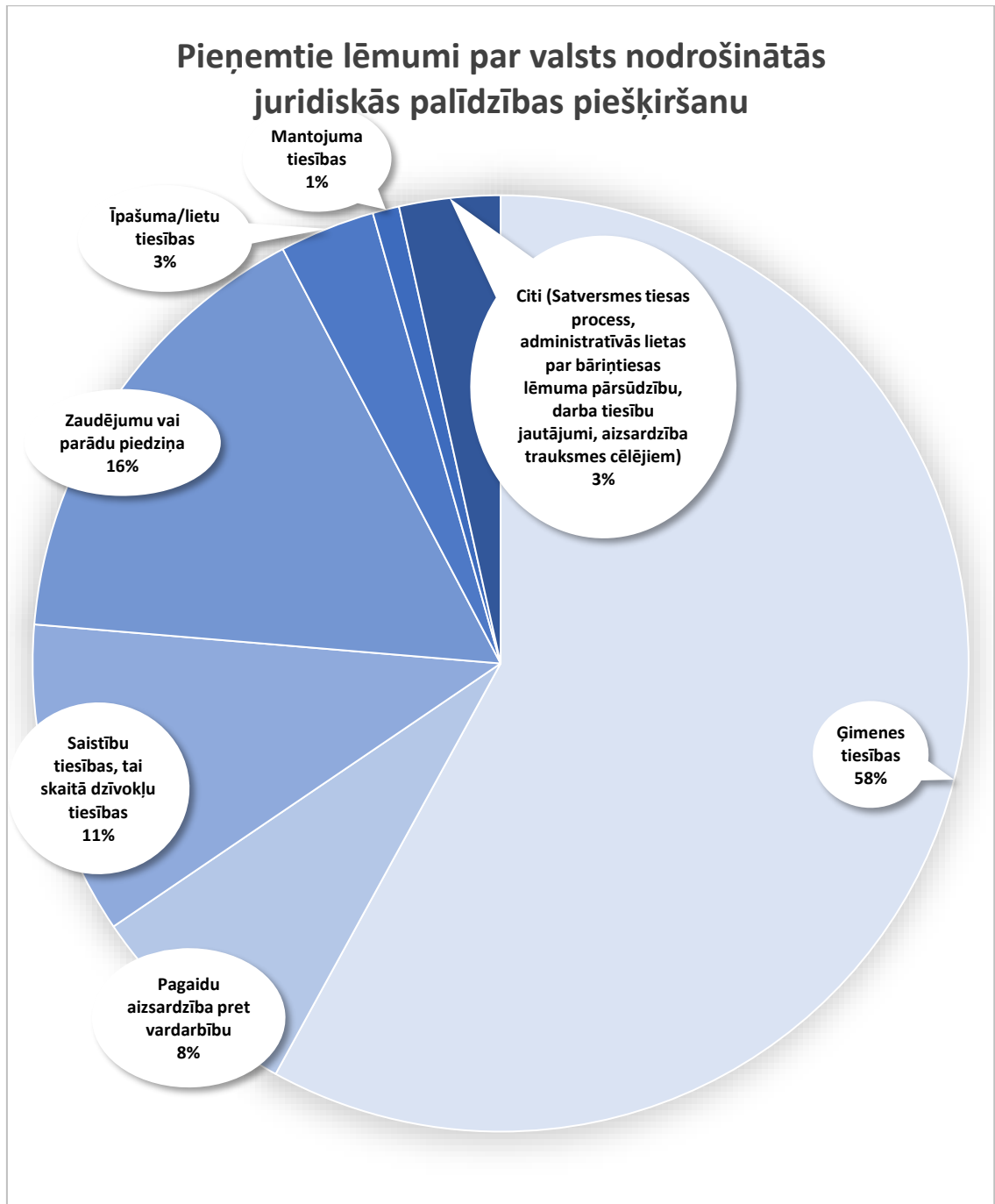
- 754 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu;
- 212 atteikumi piešķirt juridisko palīdzību;
- 143 lēmumi pārtraukt nodrošināt juridisko palīdzību.

Lēmumu skaita samazinājums salīdzinājumā ar 2021.gadu skaidrojams ar kopējo pieprasījumu skaita samazināšanos. Kā arī pieprasījumu skaitu ir ietekmējis tas, ka tiesās samazinājies izskatāmo lietu skaits, kurās juridiskā palīdzība visvairāk tiek piešķirta (piemēram, uzturlīdzekļu piedziņa, paternitātes noteikšana). Tajā pašā laikā ir palielinājies tiesās izskatāmo bezstrīdus lietu skaits, kuras pamatā tiek skatītas rakstveida procesos un vienkāršotā kārtībā.

2022.gadā kopumā ir pieņemti 745 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu civillietās, 8 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu administratīvajās lietās, 2 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu Satversmes tiesas procesā un 2 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu trauksmes cēlējiem.

Personas JPA vērsas pēc juridiskās palīdzības dažādu strīdu risināšanai:

- ģimenes tiesībās (laulības šķiršana, uzturlīdzekļu piedziņa, paternitātes noteikšana, paternitātes pieņēmuma apstrīdēšana, saskarsmes tiesību noteikšana, pagaidu aizsardzība pret vardarbību, u.c.);
- saistību tiesībās un dzīvokļa tiesībās (īres un komunālo pakalpojumu samaksas strīdi, dzīvojamās telpas lietošanas tiesību izbeigšana un izlikšana no tās u.c.);
- zaudējumu un parāda piedziņas jautājumos;
- darba tiesībās (atjaunošana darbā, nesamaksātās darba algas samaksa, kompensāciju piedziņa);
- administratīvajās lietās, personai pārsūdzot bāriņtiesas lēmumu par bērnu tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

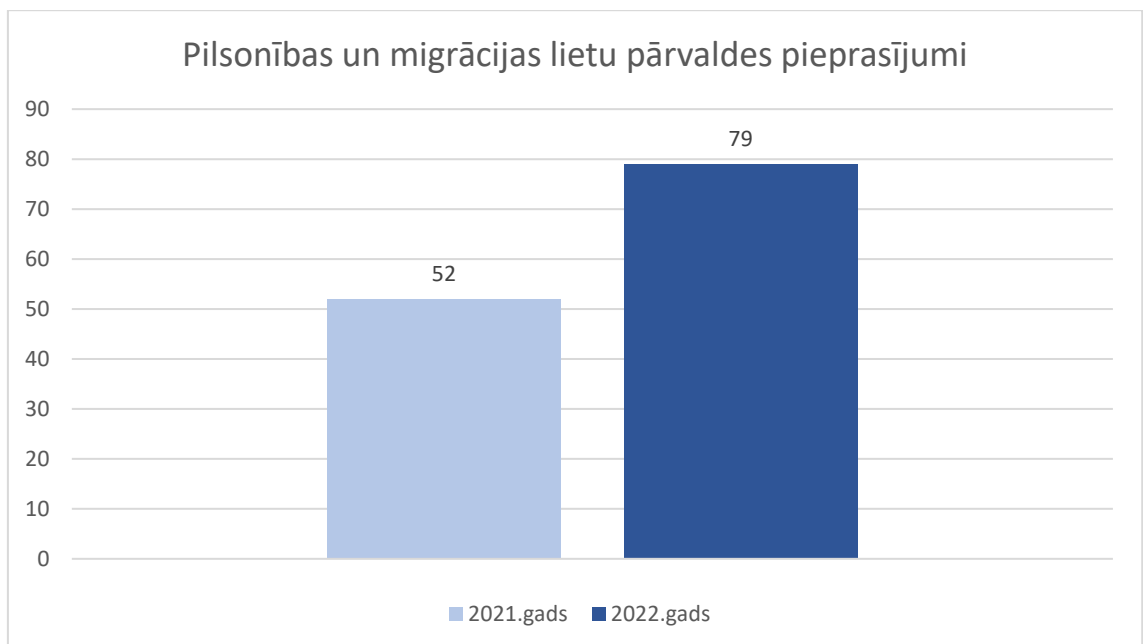
Salīdzinot datus par lēmumiem, kas ir pieņemti 2022.gadā, var secināt, ka personas visvairāk vēlas risināt strīdus ģimenes tiesību lietās (58% no visiem pieprasījumiem), kas procentuāli ir vairāk nekā 2021.gadā (55%) un 2020.gadā (54%).

Salīdzinot datus pārskata periodā ar iepriekšējiem gadiem, var secināt, ka ievērojami ir pieaudzis pieprasījumu un pieņemto lēmumu skaits par zaudējumu vai parāda piedziņu (2022.gadā tie ir 16%, 2021.gadā 10% un 2020.gadā 10%). Tas ir skaidrojams ar ekonomiskā stāvokļa pasliktināšanos 2022.gadā un paredzams, ka 2023.gadā pieprasījumu skaits par zaudējumu vai parāda piedziņu iespējams vēl palielināsies. Tāpat jāuzsver, ka 2022.gada 1.janvārī stājās spēkā Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likums, kura mērķis ir

veicināt fiziskās personas, kurai ir vai ir bijis trūcīgā vai maznodrošinātā mājāsaimniecībā esošās personas statuss, maksātspējas atjaunošanu un finanšu pratības stiprināšanu. 2022.gadā vairāk tika saņemti pieprasījumi par parāda piedziņu, kur pēc juridiskās palīdzības sniedzēja sniegtās konsultācijas par parāda piedziņu tika secināts, ka personai ir iespēja vērsties tiesā ar fiziskās personas maksātspējas pieteikumu vai vērsties pie notāra par fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām.

Pārskata periodā saņemti 3 pieprasījumi par juridiskās palīdzības nodrošināšanu Satversmes tiesas procesā, savukārt par valsts nodrošināto juridisko palīdzību trauksmes cēlējiem tika saņemti 3 pieprasījumi. Salīdzinot ar 2021.gadu, ir vērojams samazinājums, jo 2021.gadā bija 15 pieprasījumi juridiskās palīdzības nodrošināšanai Satversmes tiesas procesā un 12 pieprasījumi par juridiskās palīdzības nodrošināšanu trauksmes cēlējiem (labvēlīgie lēmumi attiecīgi Satversmes tiesa procesā 1 un trauksmes cēlējiem 9). Jāsecina, ka, lai arī pieprasījumu skaits ir mazāks, tas ir kļuvis kvalitatīvāks – pieprasījumi kļuva pamatotāki, kas nozīmē, ka personām ir kļuvuši skaidrāki nosacījumi un kārtība, kādos gadījumos JPA piešķir valsts nodrošināto juridisko palīdzību minētajos jautājumos.

Salīdzinot ar 2021.gadu, pieprasījumu skaits nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem patvēruma procesā pārskata periodā ir palielinājies par 34%, tāpat arī būtiski, t.i. vairāk par 2,5 reizēm ir palielinājies Valsts robežsardzes pieprasījumu skaits nodrošināt juridisko palīdzību aizturētajiem ārzemniekiem (pārskata periodā saņemts 31 pieprasījums, 2021.gadā – 12). Tas ir saistīts ar ārējās drošības situāciju (situāciju ar imigrantiem uz Baltkrievijas Republikas robežas, Krievijas Federācijas sākot karu pret Ukrainu 2022.gada 24.februārī).

Pārskata periodā Tieslietu ministrijā apstrīdēti 20 lēmumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību, no kuriem tika izvērtēti 17: 15 lēmumi tika atstāti negrozīti, bet 2 JPA lēmumi atcelti. Saņemtas 2 sūdzības, kurās apstrīdēts atteikums skatīt pieprasījumus pēc būtības, un uz šīm sūdzībām Tieslietu ministrija sniegusi atbildes, norādot, ka JPA sniegtais skaidrojums atbilst Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma regulējumam. Saņemtas arī 2 sūdzības par iestādes faktisko rīcību, kur Tieslietu ministrija atzinusi, ka JPA faktiskā rīcība ir bijusi tiesiska. Vairāki lēmumi ir pārsūdzēti administratīvajā tiesā, 1 lietā personas pieteikums ir apmierināts, šobrīd ir aktīvas 6 tiesvedības.

Lai nodrošinātu valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās (t.sk. pārrobežu strīdos), administratīvajās lietās un Satversme tiesas procesos, JPS slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem (zvērinātiem advokātiem, zvērīnātu advokātu palīgiem, juristiem, biedrībām, augstskolām u.c.). Uz 2022.gada decembra pēdējo dienu spēkā bija 116 juridiskās palīdzības līgumi, tajā skaitā:

- 88 ar zvērīnātiem advokātiem.
- 2 ar zvērīnātu advokātu palīgiem;
- 25 ar juristiem;
- 1 ar augstskolu.

Analizējot datus par juridiskās palīdzības sniedzējiem 2022.gadā, var secināt, ka juridiskās palīdzības sniedzēju skaits nebūtiski ir samazinājies. Lai arī ir sniedzēji, kuriem prakses vietas ir vairākās apgabalu teritorijās, tomēr lielākais juridiskās palīdzības sniedzēju skaits ir Rīgā. Juridiskās palīdzības sniedzēji kopumā sniedz juridisko palīdzību 33 Latvijas pašvaldībās.

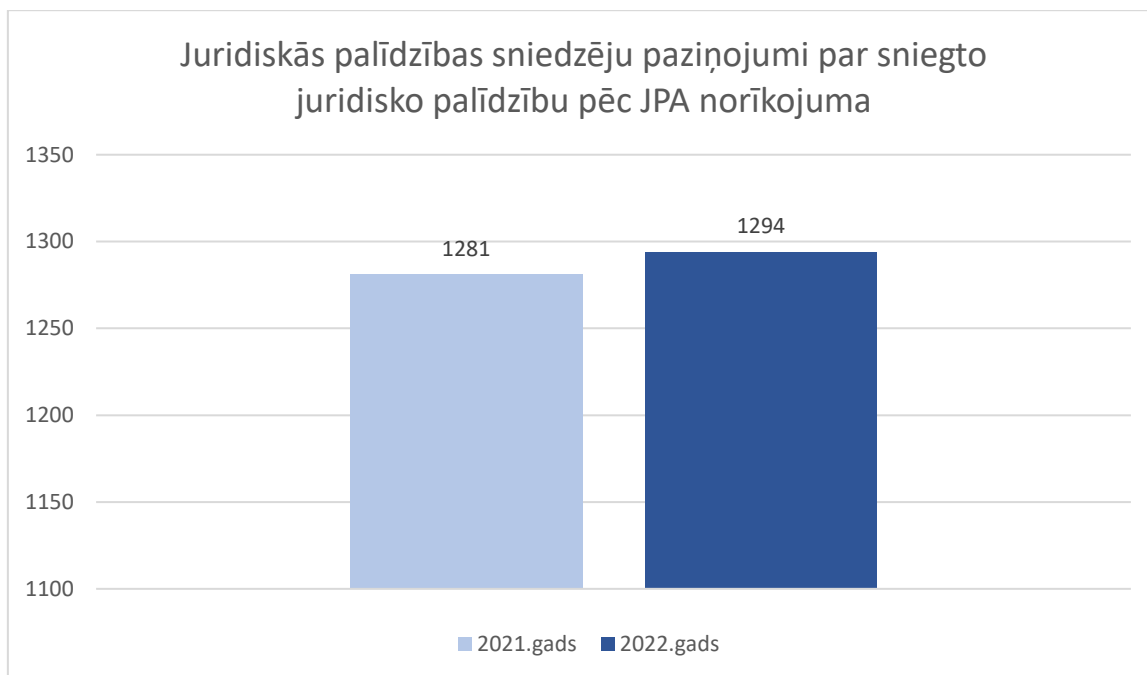
Sniedzēju skaita sadalījums pa apgabaliem:

- Rīgas apgabala teritorija – 69;
- Vidzemes apgabala teritorija – 9;
- Latgales apgabala teritorija – 13;
- Zemgales apgabala teritorija – 16;
- Kurzemes apgabala teritorija – 18.

II. Paziņojumu par sniegto juridisko palīdzību apstrāde

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības nodrošināšanai 2022.gadā izmaksāti 1475827 eiro.

Juridiskās palīdzības sniedzēju paziņojumi par JPA norīkojuma izpildi un juridiskās palīdzības sniegšanu civillietās, administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesā pārskata periodā saņemti par 1% vairāk, nekā 2021.gadā.

Juridiskās palīdzības sniedzēju paziņojumi kriminālprocesos par sniegto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma saņemti par 3,3% vairāk nekā 2021.gadā (2021.gadā 15021 paziņojums, 2022.gadā 15517 paziņojumi). Savukārt par juridiskās palīdzības sniegšanu saskaņā ar Ārstniecības likuma 68.¹ pantu pārskata periodā tika saņemti 172 paziņojumi (2021.gadā 165 paziņojumi).

Izmaksātie naudas līdzekļi 2022.gadā par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību (euro)	1475827,72
administratīvajās lietās	23100,58
civillietās	84370,03
krimināllietās pēc procesa virzītāja uzaicinājuma	1354205,71
saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. ¹ pantu	13911,40
Satversmes tiesas procesā	240,00

Informācija apkopota 17.01.2022.